

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava Maribor, Ruška cesta 3, poštni predul 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaj: vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 1

Maribor, torek, dne 3. januarja 1939 • Leto XIV

Razprave na francoskem socialističnem kongresu so mednarodno pomembne

Dočim je izredni kongres francoske socialistične stranke skoro soglasno sklenil resolucijo o notranji politiki, so bile dolge in temeljite razprave o zunanji politiki, o vojni in miru in tu se je glasovalo o resoluciji Leona Bluma, ki je dobil večino, in o resoluciji strankinje in tajnika Paula Faura. Razpravljane in glasovanje o teh resolucijah je mnogo važnejšega pomena, kakor bi človek sodil po površnih poročilih, ki so prišla v naše časopise. Kajti tu se je odločalo o stališču socialistov do vojne.

Paul Faure in njegovi pristaši so se postavili na staro stališče, da so socialisti proti vojni sploh, torej tudi proti sodelovanju pri vsaki vojni obrambi, brezpogojno za mir, kakor je dejal Faure na vse ugovore večine: »Treba je brez prestanka, enkrat, dvakrat, dvajsetkrat oznanjati svetu voljo po miru in razorožitvi.« Tudi o letošnjih in nadalje razvijajočih se mednarodnih zapletljivostih je reklo to strankino krilo, da je to le boj med nasičenimi in še ne-nasičenimi imperializmi, da so to posli francoske, nemške, angleške itd. buržuazije in da se zato soc. proletariat ne sme postaviti na nobeno stran in da mora biti v vsakem primeru proti vojni.

Leon Blum je nastopil proti temu brezpogojnemu pacifizmu Paula Faura, s katerim sta osebna prijatelja in sodelavca že nad dvajset let. Važen odstavek v Blumovi resoluciji se glasi:

»Stranka izjavlja, da bo v celoti in brez pridržkov sodelovala pri obrambi dežele proti vsem napadom in početjem, ki bi ogrožala nedotakljivost njenega ozemlja, neokrnjenost njene suverenosti in njeno politično neodvisnost. Stranka izjavlja, da je pripravljena v vseh oblikah sodelovati pri mnogovrstnih nalogah, ki jih nalaga varnost Francije.« Ta sklep vsebuje v sebi tudi to, da se 40-urno delo v tovarnah za narodno obrambo lahko podaljša na normalnih 45 ur.

Blum je svoje stališče podkrepil v dolgem govoru, v katerem je bistro osvetlil ves mednarodni položaj. Rekel je med drugim:

»Vedno sem prihajal na strankine kongrese kot posredovalec med raznimi predlogi, da so bile sporazumne resolucije sprejete soglasno ali vsaj z velikansko večino glasov. Danes pa stopam pred vas s svojim predlogom. »Zakaj ste opustili svojo tradicionalno vlogo v stranki?«, so mi mnogi rekli. Res, ni moja navada nastopati tako, kakor storim danes. Sestavlil sem svoj predlog. Redigiral sem ga po dolgih dnevih resnega razmišljanja. Nisem ga prej nikomur sporočil, z nikomur nisem govoril o njem, nikogar nisem vprašal, kakšno mnenje ima o njem. Samo moj podpis nosi ta predlog. Ravnal sem tako, da se izognem vsemu, kar bi spominjalo na kako zbiranje frakcije... Do danes sem užival zaupanje stranke. To je moj ponos in moja radost. To je velika čast, ki mi pa nalaga tudi odgovornost in dolžnost. Zato sem se čutil dolžnega, da jasno povem svoje mnenje stranki. Nisem imel pravice molčati.« Nato je našteval svoje boje proti versajskemu miru, proti zasedbi Porurja, za sporazum z demokratično Nemčijo, za kolektivno varnost v okviru zveze narodov itd. Vsi smo soglasno mnenja, da je vojna slaba stvar. V tem nismo mi prav nič izpremenili svojega mnenja, toda izpremenila se je živa stvarnost, ki nas obdaja.

Skupščina Delavske zbornice

Vsi predlogi in poročila so bili soglasno odobreni. Skupščina je trajala pol ure.

V petek, dne 30. m. m. se je ob 13. uri pričela skupščina Delavske zbornice v Ljubljani, ki je trajala samo pol ure. Navzočih je bilo od 60 delegatov 56. Vsa poročila uprave, nov proračun in ostali predlogi so bili brez debate soglasno sprejeti.

Predsednik Delavske zbornice s. Jakomin je uvodoma pozdravil navzočega komisarja D. Z. g. dr. Bogataja ter zastopnika banske uprave g. dr. Karlina, ki je skupščino pozdravil v imenu g. bana, nato je poročal, da je med tem letom umrl delegat s. Dvoršak Ivan iz Maribora in pozval navzoče, da se dvignejo raz sedežev v počastitev spomina pokojnika. Po odobritvi dnevnega reda je podal poročilo, ki se glasi:

Poročilo tajnika kakor tudi vsa ostala poročila so bila delegatom predložena pismeno. S. Uratnik je v tajniškem poročilu navajal:

»Mnogo znakov kaže, da je dosegla pri nas konjunktura koncem l. 1938. svoj višek. Naraščanje števila zaposlenih delavcev se je zadnje mesece ustavilo. Podatki o izvozu pa kažejo že na majhno depresijo. Verjetno je, da imamo pričakovati za l. 1939. tak razvoj. Ni pa povsem sigurno. Naše narodno gospodarstvo se veže vsled zunanje trgovine v veliki meri z gospodarstvi držav z močno dirigiranim gospodarstvom, kjer se nihanje med konjunkturo, krizo in depresijo ne vrši z ono pravilnostjo, kakor je značilna za povsem svobodna gospodarstva. To utegne vplivati tudi na naše gospodarstvo. Delavska zbornica bo v bližnji bodočnosti posvečala mnogo pažnje študijskemu delu, ki

naj prinese v to komplicirano vprašanje več jasnosti.

D. Z. je sodelovala pri izdaji publikacij, ki obravnavajo vprašanje poljedelskega delavstva in prikazujejo še neobdelano polje socialne politike. D. Z. je posvetila potrebam socialne zaščite podeželja mnogo pažnje, ker se zaveda, da so socialna vprašanja v mnogočem nedeljiva enota. Če drugega ne, je podeželje v odnosu do industrijsko-obrtnega delavstva vsaj rezervna armada, ki ogroža delovne trge po mestih s ponudbo odvišne in cenene delovne sile. Namen teh publikacij je, da bi dobili v razmere na našem podeželju več vploga in da bi gospodarske in socialne temelje podeželja bolj spoznali.

Sedaj proučuje D. Z. razmerje šumsko-žagarskega delavstva. Druga velika študija je proučevanje rodbinskih gospodarstev, po podatkih, ki jih je zbrala zbornica s pomočjo strokovnih organizacij od okrog 500 rodbin. Ta študija bo dala vpogled v življenjski nivo in zaposlitvene razmere našega industrijskega obrtnega delavstva. Tudi te študije naj bi izšle v teku prihodnjega leta v posebnih publikacijah. D. Z. proučuje, v koliko se izvaja uredba o minimalnih mezdah in je zaprosila g. bana, naj bi svojo uredbo dopolnil in izboljšal. Še važnejša pa bo naloga, da dela na to, da se bo uredba res tudi izvajala.

Tarifnim vprašanjem posveča D. Z. posebno pažnjo, kar je razvidno iz posebnega poročila o tarifnih pokretnih in delovnega razmerja v zvezi s kolektivnimi pogodbi, ki ga je podal mežni referent s. Stanko.

V pogledu pravne zaščite se omejuje zbornica prvenstveno na zaščito delavskih zaupnikov in na zaščito pred sodišči delavskega zavarovanja. D. Z. je zastopala zavarovance pri sodiščih rudarskega in delavskega zavarovanja v številnih primerih, ki so se nanašali na pokojnine, nezgodne rente, hranarino, rodbinske, vdovske in otroške rente itd. Tudi zaščita delavskih zaupnikov je zavzela radi velikih tarifnih pokretov v lanskem letu velik obseg. Nam je bilo mnogo

do tega, da bi se izpodbilo sredstvo, ki odreja delavskim zaupnikom zaščito baš takrat, ko jo praktično najbolj potrebujejo v zvezi s tarifnimi pokreti. Dobili smo nekaj pravedovkov, iz katerih sledi, da zaupnik uživa zaščito le takrat, ako skoči delavstvu kot stavkokaž v hrbet. To ne more in ne sme obveljati.

Uradni dnevi v podeželskih srezih so se vršili l. 1938. štirje in so rodili lepe uspehe. Zbornica je bila opozorjena preko njih na mnoge socialno-politične potrebe, ki jim bo v bodoče posvetila več pažnje kakor dosedaj.

Blagajniško poročilo je poda blagajnik s. Bricej, poročilo finančne kontrole je prečital s. Jelen, poročilo finančne komisije (proračun zbornice za leto 1939.) pa tov. Režek. Pri točki razno je poročal tov. Kosem o izrednih sodnih stroških, ki so nastali za pravno zaščito odpuščenih delavskih zaupnikov in predlagal, da se ti stroški krijejo iz proračunskega presežka.

Po zaslišanju vseh referatov in sprejetju predlogov ter odobritvi novega proračuna, je predsednik s. Jakomin zaključil skupščino Delavske zbornice, ki je bila najkrajša v dobi obstoja te socialne institucije.

Proračun Delavske zbornice.

Nov proračun Delavske zbornice znaša din 2.200.000. Po tem proračunu je predvideno, da dobi D. Z. od UOZD na prispevkih din 1.650.000, od Trgovskega bolniškega in podpornega društva in Merkurja din 250.000 in od Bratovskih skladnic din 300.000.

Za volitve je v proračunu rezerviran znesek din 300.000.

Nordijske države ostanejo solidarne

v obrambi svoje neodvisnosti in miru.

Nordijske države, v katerih imajo vpliv socialistične stranke, zro z nezaupejem v razvoj dogodkov v Evropi. Tudi ob novem letu so njih zunanji ministri podali izjave v smislu nadaljnje solidarnosti.

Švedski zunanji minister Sandler je izrazil željo, da bi skupna čuvstva severnih držav dobila konkretnije oblike v praktičnem sodelovanju. Finski zunanji minister Erko je poudaril, da

mora miroljubna politika severnih dežel biti obenem aktivna obrambna politika in za ohranitev miru severnih dežel. Norveški zunanji minister Koch je želel, da bi volja ljudstva po ohranitvi miru preprečila vojno. Danski zunanji minister Munch na je rekel, da je sodelovanje edino, kar more ohraniti varnost severno evropskih dežel, ker so zapletljavi v mednarodni politiki hujši kakor so bili v minulem letu.

Francija — Rim

Ne mir za vsako ceno.

Francoski veleposlanik v Rimu je podal v imenu svoje vlade izjavo, da se Francija nikakor ne tepe za mir za vsako ceno. V Parizu pa se je debata v parlamentu glede zunanje politike tako

Pred to stvarnostjo ne sme zapirati oči stranka, ki je bila včeraj na vladi in ki bo morda jutri imela oblast v Franciji.

Nato je podrobno razložil razmerje nasprotujočih si sil v Evropi in na svetu; tega poročila žal ne moremo prineesti. Potem je dejal: »V tem položaju ne morete izbirati. Vi mislite, da ste mnogo bolj svobodni v tem odločanju, kakor ste v resnici. Ali ne čutite nad seboj pritiska dogodkov? Združiti je treba vse moči ogroženih svobodnih narodov. Mi smo bili in smo še vedno za splošno razorožitev, pa če je drugi ne marajo izvesti, moramo biti ravno mi v interesu pravičnega miru najmočnejši.

S. Grumbach, ki je poleg drugih zagovarjal Blumov predlog, je rekel:

München pomeni kapitulacijo. Reklo se je, da je München rešil mir, vsaj za nekaj tednov. Ali je treba še enega dokaza, da ni druge alternative, kakor vojna ali kapitulacija. Ali čutite prihajajoče dogodke na vzhodu in na jugu? Vendar ne mislimo, da je vojna nujna. Toda še verjetnejša je vojna, če demokratične države ne pokažejo svoje dejanske moči. Zato mora biti Francija najmočnejše oborožena in tehnično na višku.

Blum s tovariši je odklanjal vsak kompromis pri sestavi resolucije. »Stvari so jasne in jasno je treba sklepati.« Večina kongresa je resolucijo sprejela in tako je zdaj obvezna za vso stranko.

Angleška delavska stranka proti obvezni vojaški službi

Angleži smatrajo obvezno vojaško službo nezdržljivo s pojmovanjem o svobodi.

Na Angleškem se vlada že dalje časa tepe za uvedbo obvezne vojaške službe. Odtod deloma velika vojna obrambna propaganda.

Z ozirom na to propagando se je odbor delavske stranke na svoji zadnji seji odločno izrekel proti sprejemu zakona o uvedbi obvezne vojaške službe.

Poljski Ukrajinci zahtevajo avtonomijo

V poljskem sejmu so predlagali ukrajinski poslanci avtonomijo Ukrajine v mejah poljske države. Do konkretnih sklepov pa še ni prišlo, ker nameravajo poljske oblasti najostreje nastopiti proti Ukrajincem.

Z ozirom na volitve v Galiciji je izdal ukrajinski odbor oklic, v katerem je pozval Ukrajince, da se volitev vse-kakor udeležijo. Zaradi tega oklica so poljske oblasti zaprle celo vrsto ukrajinskih voditeljev ter tudi prepovedale kongres ukrajinskega prosvetnega društva »Prosvita«, ki bi se bil moral vršiti dne 29. decembra m. l., češ, da je nevaren miru in redu v državi. V Predomu je obsodil sodni stol šest Ukrajincev zaradi sodelovanja v ukrajinskem gibanju na petnajst let težke ječe. V preiskovalnem zaporu je pa še mnogo Ukrajincev.

Poljska država preživlja težka notranja trenja. Vzrok tem trenjem so krivice dvajsetih let. Vsaj nam je še znano, kakšna politična preganjanja je pretroel poljski narod v zadnjih petnajstih letih.

Francova ofenziva v Španiji v luči inozemstva

Sedanja Francova ofenziva v Španiji je bila pričeta z ozirom na mednarodni položaj. Italija izjavlja, da je v tej ofenzivi nudila zadnjo pomoč. Ofenziva se je pričela tik pred obiskom Chamberlaina in Halifaxa v Rimu. Ker pa Anglija zahteva konec prelivanja krvi v Španiji, je ta ofenziva zadnji poizkus, da Franco izvojuje odločilno zmago. — V primeru, da bi Francova ofenziva ne

uspela, zahteva Anglija, da se reši špansko vprašanje na novi podlagi, po kateri ne bo ne zmagovalcev in ne premagancev.

Ta angleška izjava napoveduje novo zavlačenje rešitve španskega vprašanja, ker je rešitev tega vprašanja del sredozemskega vprašanja, ki zanima Italijo, Francijo in Anglijo v največji meri.

Napori nacistov v Kataloniji

Franco poskuša še vedno izsiliti odločitev.

Nacistična ofenziva, ki je pričela 23. decembra 1938 ob reki Segre, traja. Najdalje so prodrli motorizirani odredi italijanskih čet med Lerido in izlivom reke Segre v Ebro. Utrpeli pa so težke izgube. Pri Belagueru, ki leži nekako v sredini nad 100 km dolge fronte, je maroška konjenica dosegla le manjše uspehe. Pri Trempu se bijejo boji na

obronkih Pirenejev, kjer se republikanci uspešno branijo.

Na fronti med Lerido in izlivom Segre v Ebro so republikanci v protiofenzivi.

Bombni napad nacistov na Barcelono je bil na starega leta dan. Bombe so ubile 33 ljudi, 92 pa ranile.

Chamberlain kliče na korajžo pred volitvami

Novoletna poslanica konzervativcem.

Predsednik angleške vlade Chamberlain pravi, da dela za mir. V njegove besede verujemo. Nikdar pa Chamberlain ni povedal, kakšen mir hoče, kako ga hoče organizirati.

Morda pojasnjuje njegovo politiko njegova poslanica, ki jo je govoril po radiu konzervativcem.

V tej poslanici je rekel, da Anglija ne bo prenehala z oboroževanjem. — Rekel je dalje, da je bilo njegovo prizadevanje vedno, da se odpravijo vsi možni vzroki vojne, za boljše medsebojno razumevanje ter obnovo zupanja med narodi. Minulo leto mu je

prineslo mnogo izkušenj in skrbi, toda tudi pozitivne rezultate, med njimi sporazum z Italijo in monakovski pakt. — Minulo leto ne daje povoda za pesimizem glede bodočnosti. Oboroževanje moramo pač še nadaljevati, da bo Anglija v primeru potrebe lahko popolnoma pripravljena za vse obveze. Naša oborožena sila nam omogoči, da vsemu svetu rečemo, da želimo živeti z vsemi narodi sveta v prijateljstvu in v duhu sporazuma ter dostojnega postopanja, toda ukloniti se nečemo nobeni sili.

Chamberlain je ob tej priliki pozval konzervativce tudi, da se pripravijo na bodoče volitve in zmagajo.

Francoski proračun sprejet

z 372 proti 228 glasovom.

Francoski parlament je sprejel državni proračun dne 1. januarja ob pol 1. uri zjutraj, vsled česar je moral podaljšati staro leto na ta način, da so malo pred polnočjo ustavili ure v parlamentu, kajti proračun mora biti sprejet najkasneje do 31. decembra 24. ure vsakega leta.

Proračunski dohodki so predvideni na 66.1 milijardo frankov, izdatki pa so za 27 milijonov frankov manjši.

Razen rednega proračuna je še izredni proračun v višini 40 milijard frankov, za katerega ni pokritja. Zato bo morala Francija tudi v bodočem letu najemati vsak mesec 3.5 milijard frankov posojila.

V tem pa so velike težave. Proračuni vseh samoupravnih ustanov z državnim proračunom vred znašajo 137 milijard frankov, narodni dohodek pa cenijo na največ 275 milijard frankov. Skupna vsota vseh javnih dolgov pa znaša preko 580 milijard frankov.

Opozorilo vsem naročnikom!

Radi praznika v petek, dne 6. t. m. bomo združili prihodnji dve številki vsled česar bo izšla številka, ki bi morala iziti v sredo šele v četrtek, številka, ki bi morala iziti v petek pa odpade. Prosimo vse naročnike, da to upoštevajo, da ne bo nepotrebnih reklamacij.

KOLENDAR »DELAVSKE POLITIKE« za leto 1939 smo priložili današnji številki vsem naročnikom našega lista.

Doma in po svetu

Dr. Hodžera je bil takoj po volitvah radi neuspešne politike (ker tudi sam ni bil izvoljen) izključen iz stranke. Sedaj poročajo listi, da je dr. Hodžera odstavil novega predsednika dr. Lukiča in spet sam prevzel vodstvo stranke.

Nova ureba o pravnih fakultetah v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu je bila objavljena v »Službenih novinah«.

Trgovinska pogodba med našo državo in Madžarsko je bila za pol leta podaljšana.

48 muslimanskih romarjev iz Bosne in Hercegovine je lansko leto obiskalo Meko in Medino.

Železniška uprava opozarja vse potujoče občinstvo, naj se za potovanje dovolj toplo obleče, da se izogne mrazu v hladnejših vagonih, ki jih ni mogoče vselej dobro pregrejeti. — Potniki morajo računati tudi z različnimi zakasnitvami vlakov, ker je izredno velik mraz zadnje dni povzročil po vsej Evropi motnje železniškega prometa, ki vplivajo tudi na točnost domačega, krajevnega prometa.

Madžarska izstopi iz Društva narodov. Bolj in bolj se širijo vesti, da tudi Madžarska izstopi iz Društva narodov. Najbrže stori isto sedanja Češkoslovaška republika. Demontaža te ustanove, ki bi lahko imela v mednarodni politiki jako važno posredovalno vlogo v pomirjenju sveta, se vrši prav sistematično. — Krive so tega procesa velesile, ki niso vpoštevale mednarodnih potreb.

Največji veleizdajniški proces v Nemčiji so pričeli v Berlinu dne 4. januarja. Obtožen je desničarski pisatelj Franc Nikisch in dvajset njegovih tovarišev, češ, da so že pred letom 1933. pripravljali atentate na vodilne osebnosti (Hitlerja, Gobbelsa in Göringa) nacistične stranke. Preiskava je bila torej težavna, ker je trajala nad pet let.

Zaplemba samostanov in podobnih ustanov izvede Nemčija prihodnji mesec. Samostane bodo porabili za šole in muzeje.

Atentat na podvoditelja klajpedskih Nemcev. Dne 30. decembra m. l. je nek neizsleden atentator ustrelil podvoditelja klajpedskih Nemcev Christiana Klaussa, ki je bil ožji sodelavec dr. Neumanna. Domneva se, da so atentat organizirali litvanski nacionalisti.

Med Poljsko in Gdanskom se je poostriš spor radi izгона židov, poljskih državljanov iz Gdanskega. Poljska vlada je zagrozila, da bo pričela izganjati gdanske državljane iz Poljske.

Bivši ljudski komisar Krilenko v Moskvi je bil izključen iz komunistične stranke.

Med Nemčijo in Zedinjenimi državami se odnosi niso izboljšali. Po mnenju nemškega tiska je nemogoče, da bi se odnosi z Ameriko izboljšali, dokler ameriška vlada služi interesom židovstva.

Okrog 130 oseb je v Varšavi obbolelo za gripo.

Japonci bi radi razdvojili Kitajce

Podpredsednik Kuomintanga za mir.

Podpredsednik Kuomintanga Venčincvi je priporočil Čangkajseku, da naj sklene mir z Japonci.

Za tem tiči japonska intriga. Japonci se pač trudijo, da bi pridobili posamezne volivne osebnosti kitajskega javnega življenja in jih pripravili do tega, da bi se sklenil mir.

Kitajske in japonske izgube

Japonci so objavili, da znašajo izgube japonske armade do sredine decembra t. l. okroglo 50.000 mož, izgube kitajske armade pa 2 milijona mož. Kitajsko uradno poročilo zanika te vesti in pravi, da znašajo japonske izgube 650 tisoč mož, Kitajci pa imajo 580.000 ranjencev in 300.000 mrtvih.

Četniška vojna v od Japoncev zasedenih pokrajinah.

Japonska poročila priznavajo, da je tri četrtine ozemlja severnih pokrajin, ki so jih »zasedli« Japonci, v rokah kitajskih četnikov. Ti četniki razpolagajo z ročnimi granatami, strelivom, puškami, revolverji in lahкими strojnimi, kar vse se izdeluje v kmečkih naseljih teh razsežnih provinc. Ker gospodarijo Japonci v glavnih mestih pokrajin, je prestat dovoz živil s kmetov v mesta. To prihaja zopet v dobro četnikom, ki imajo na ta način zagotovljeno prehrano, zlasti riž, ki je glavna jed Kitajcev. Za izdelavo smodnika tudi ne bodo prišli zlepa v zadrego, saj so Kitajci, kakor znano, izumili smodnik.

Nemčija zahteva, da sme imeti toliko vojnih ladij kot Anglija

Odpoved doslej sklenjenih pogodb.

Med Nemčijo in Anglijo je bil l. 1935. podpisan dogovor o omejevanju pomorskega oboroževanja na podlagi posebnega številčno ugotovljenega razmerja. Nemčija sedaj zahteva revizijo tega dogovora in enakopravnost v pomorskem oboroževanju.

Predvsem zahteva, da sme zgraditi enako število podmornic kot Anglija. Posamezne države posedujejo podmornic: Sovjetska Rusija 160, Italija 74 (v gradnji 24), Francija 75 (v gradnji 10), Anglija 43 (v gradnji 28), Nemčija 38 (v gradnji 18).

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURRIKAN

V vzhodnem delu Tihega oceana, samo par sto pinj južne širine oddaljeno od ekvatorja, leži raztresenih v razdalji več sto milj brez števila otokov in otočkov. Osemindesetdeset koralnih nasipov, obdanih od razpenjenih valov, tvori obrambni jez, ob katerega neprestano buta morje. Mali otoki — Motu imenovani — iz katerih se sestoji ta skupina, so v velikih presledkih kakor nanizani na čerch, ki obdajajo lagune.

Vsi mali in veliki, so si podobni drug drugemu, nobeden izmed njih ne predstavlja več kot ozek pas zemlje, ki je komaj četrtil milje široka in štrli le nekaj čevljev iznad morske gladine, vedno v nevarnosti, da se zdaj pa zdaj zgrnejo valovi nad njo in jo pogoltnejo.

Nikjer na vsem svetu je ni skupine otokov, ki bi bila tako zelo oddaljena od suhe zemlje, kot je ta. Prebivalci teh otokov so Polinezijci, ljudje veselega značaja, ki je lasten njihov rasi. Živeč v vedni nevarnosti in neprestano ogroženi od morja, so postali ti ljudje odporni in junaški. Držni so, pa vendar kakor zasenčeni od tihe bojazni, kot vsi ljudje, ki živijo tesno ob bregovih morja. Nihče ne pozna tako kot oni miru in lepote oceana ob dnevih, ko je dobre volje; nobeden pa tudi ne njegovega neusmiljenega, strahotno divjega razsajanja, kadar nastopi proti človeku v svojem slepem sovraštvu, kot neizprosni protivnik...

Domačini nazivajo tenapol poplavljenе koščke zemlje, ki so njihova domovina, s skupnim imenom

Tuamotu: otoki daljnega morja. Geografi, ljudje, ki se pečajo z zemljepisjem in nekaj belcev so edini obiskovalci teh otokov, ki jih označujejo kot Nizki ali Nevarni Arhipel.

Nekega dne v oktobru, pozno popoldne, je priplula skozi propust na zapadnem delu otoka Manukura dvojadrnica, ladja širokega trupa, devetdesetih ton, čije moštvo so bili domačini. Iz načina, kako je ladja krmarija med koralnimi nasipi, se je videlo, da je tudi kapitan Polinezijec, ki pozna okolico. Čim je ladja priplula do ozkega propusta, je zvila jadra, in ko se je bližala vzhodno od propusta ležečemu dve milj dolgemu otočku, je deloval stroj samo še s polovično hitrostjo. Četrte ure nato je dvojbornik zmanjšal svojo brzino še bolj in se je nazadnje zasiliral ob koncu nekega razpadlega, iz koralnih plošč sestojčega rta.

Sapa, ki je proti večeru popustila, je sedaj popolnoma prenehala. Stemnilo se je in na nebu so zasvetile zvezde južnega neba.

Ladja je ležala nepremično; niti škripanja kakega vesla ni bilo čuti. Dva moža sta sedela na palubi; njihju obraza sta se jasno odražala v svitu svetilke, ki je bila pritrjena na signalnem drogu.

Povečerjala sta in nato vsak v svoje misli zatopljena gledala po morski gladini, na kateri se je zrcalilo zvezdno nebo.

Doktor Kersaint je bil že nad petnajst let uradni zdravnik Tuamotu otočja. Bretonec, ki je imel polovico življenja za seboj, majhen, nekoliko debelusen, toda zelo okreten in živahen, s kratko pristriženo brado. Njegova pleša se je svetlikala v svitu luči; modre oči so zrle ljubeznivo in pametno izza

zlatoobrobljenih očal. Njegov spremljevalec, Vernier, je bil še mlad, vitek mož, nikakor ne preko trideset let; bledega in suhega obraza, raz katerega se je odražala nekoliko v melanholijo prehajajoča občutljivost.

Nenadoma je pretrgalo tišino ostro škripanje na čolnu pritrjenih rogovil za nameščanje vesel; z ladje so spustili čoln. Takoj nato se je pojavil kapitan, na sebi je imel samo predpasnik ovit okoli ledij, stopil je naprej, da ga je oblila luč in nagovoril zdravnika Kersainta v jeziku domačinov.

»Ljudje pojdejo na Motu Tonga, tam onostran lagune, na nočni ribolov,« je izjavil. »Proti jutru bodo nazaj. Ali vas ne bi veselilo, da jih spremljate?«

Vernier je odkimal. »Nocoj ne, doktor. Zahvalite se mi v mojem imenu. Tu sedim tako prijetno, da se mi nikakor ne da vstati.«

Kersaint je govoril nekaj trenutkov s kapitanom, ki je takoj nato pokimal svojima potnikoma, splezal preko krova v čoln, zgrabil za dolgo krmilno napravo, med tem ko so štirje izmed ladijskega moštva zarezali z vesli v morsko gladino. Čoln se je odmaknil od ladje in počasi izginil v poltemi zvezdnate noči. Možja sta mu molče sledila z očmi, dokler ni utihnilo škripanje rogovil na čolnu, v katerih so se obračala vesla.

»Sijajno izgleda vaš kapitan,« je končno pripomnil Vernier. »Mora že biti dobre rase. Sigurnost, s kakršno krmari ladjo, mi je všeč. Tudi svoje ljudi sijajno obvlada, saj kar nekako čutijo, kaj hoče od njih!«

(Dalje prihodnjič)

Iz naših krajev

Iz Češkoslovaške

»Narodni Prace« izšla. Za novo leto je izšel nov dnevnik češkega delovnega ljudstva »Narodni Prace«, ki bo izhajal kot naslednik »Prava Lidu« dvakrat dnevno in bo tolmačil program nove stranke »Narodne stranke dela«. Za prvo številko je napisal uvodnik predsednik te stranke, poslanec F. Hampl. »Pravo Lidu« je z 31. decembrom prenehalo izhajati. Ustanovljeno je bilo pred 47. leti kot glasilo takrat še skromne skupine čeških social-demokratov. Izhajanje lista je prijavil politični oblastnik dne 11. aprila 1893 mlinarski delavec Ladislav Pavel.

»Brez časopisov ni življenja«. Socialistični dnevnik »Nova doba« v Plznu poroča v božični številki pod gornjim naslovom, da v nasprotju z drugimi časopisi tudi v tem kritičnem času češkega naroda ni izgubila naročnikov, ampak je njih število celo porastlo. — List poziva čitatelje, da se zlasti za novo leto potrudijo za agitacijo, ker narod ravno sedaj rabi kakor zdravega zraka tudi dobrih časopisov, ki so glavni del ljudskega življenja in narodne časti. Če bi ljudje čitali samo dostojne in zveste časopise, pravi članek »Nove Dobe«, bi se pri nas tudi v teh težkih časih bolje živelo.

Poskusi za spravo med Čehi in Slovaki. Iz Bratislave poročajo: Prezident dr. Hacha se je v Tatranski Lomnici na poslovnem banketu dotaknil v svojem govoru razmerja med Čehi in Slovaki, češ, da je zadnji čas za zблиžanje in spravo med obema narodoma, ki ju je odvajalo le tisočletno ločeno bivanje. Oba naroda pa imata toliko skupnih interesov, da jima je zadržana boljše bodočnost le v složnem sodelovanju v skupni državi. Predsednik slovaške vlade Sidor je nato odgovoril, da se strinja s pozivom prezidenta in da Slovaki itak nečejo drugega, kakor biti samostojni gospodarji na svoji zemlji.

Nezadovoljnost v madžarskih zasedenih krajih postaja vedno večja, ker raste draginja, ki zadeva predvsem srednje in delavske sloje. Ponavljajo se demonstracije, pri katerih ljudje vzklikajo: »Vsecko draže — pojdemo k Prazi« in podobno.

60 letnica posl. dr. Patejda. V Prazi je slavili v polni duševni in telesni svežosti znani vodja češkoslovaških legionarjev, poslanec dr. Patejdl svojo 60 letnico rojstva. Dr. Patejdl je bil vsa leta po prevratu poslanec narodno-socialistične stranke, a je sedaj po njeni likvidaciji pristopil z večjim številom tovarišev v »Narodno stranko dela«, kjer je podpredsednik, medtem ko se je večina narodnih socialistov priključila vladni stranki Narodne zveze.

HURRIKAN

Je orkan, ki divja s tako silo, kakršne pri nas niti zdaleka ne doseže najstrašnejši vihar. Vrtnčasti vihar, hurikan, kot ga imenujejo domačini, se pojavlja ob ekvatorju in dirja z blazno hitrostjo čez oceane, otoke in suhozemne pokrajine, po več ur, pa tudi po več dni dolgo, odnaša strehe s hiš, pomete cele naselbine s površja zemlje, ruje drevesa in uničuje prostrane gozdove.

Tak vihar je zajel majhen otok v Tihem oceanu. Prebivalce popade groza. Da bi utekli se vzpenjajo ljudje na palme in privezujejo na njih debla. Hurikan pa izruje palme in jih pomeče z ljudmi vred v ocean. Otok zagrne valovi. Veliko ljudi se zateče v cerkev. Valovi odplavajo cerkev in ljudi v morje.

Med ljudmi, ki so se oprli na navezali na veliko deblo, ki ga zibljejo valovi razburkanega morja, sedi tudi mlad domačin, ki ga preganja guverner očiča radi njegovih podvigov za svobodo. Na tem drevesu išče rešitve tudi žena guvernerja. Le pameti, previdnosti in odločnosti mladega domačina se imajo brodomolci zahvaliti, da jih ne pogoltno morje.

Strahoten dogodek reši mladeniča pred ječo, da se sme vrniti na otok, k svojci ženi, kamor je bil utekel iz zaporu. Guverner mu podari svobodo v zahvalo, da mu je rešil ženo gotove smrti v valovih oceana.

To je vsebina romana

»HURRIKAN«.

ki sta ga spisala dva ameriška pisatelja C. Nordhoit in J. N. Hall. Imenovana živita na južnoameriškem otoku Haitiju in so jima znane prilike na otočju Tihega oceana kot malo komu. Roman je napet, poln izrednih dogodkov, zlasti pa je interesantna povezanost usode posameznih ljudi v strahoviti tragediji, ki jo povzroči divji orkan.

Danes smo pričeli priobčevati

roman »HURRIKAN«.

Naročite si »Delavsko Politiko«!
Roman bo zlasti zadovoljil žene.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

LJUBLJANA

Gospodarska tragedija v industriji doigrana?

Ljubljanskih strojnih tovarn in livarn ni več.

Izguba Strojnih tovarn in livarn v Ljubljani, ki so nastale povojni in iz tovarn Tönnies, Samassa in Zabkar, je nov udarec za industrijo v Sloveniji in tudi za delavstvo. Do 400 rodbin je ob kruh. Poleg demontaže drugih industrij, ki se vrše in še napovedujejo, pomenijo za Slovenijo jako pasivno postavko. Kakor vemo, mora Slovenija s svojim industrijskim delom nadomestiti to, kar ji primanjkuje na pridelkih za preživljanje. Razumljivo je, da centralne oblasti selijo orožno industrijo bolj v sredino države, toda gospodarskopolični zakon zahteva, da se v tem primeru pri nas ustanovi druga industrija, ki bi to izgubo nadomestila. Dosej se pa to ne vrši, zlasti ne, ker ima industrija v južnih krajih večje naravne in druge ugodnosti.

Usoda Strojnih tovarn je bila zapечатena v četrtek, dne 29. m. m., ko se je izvršila javna dražba vseh objektov velikega podjetja, ne da bi kdo mislil na obnovitev tovarne.

Vse imetje je bilo cenjeno na 13.074.168 din. združeno pa je bilo na 8.800.000 din. Med dražitelji sta bili Ljubljanska kreditna banka in Javna skladišča. Javna skladišča so tudi vse tri komplekse združila in kupila.

Kaj bodo napravila Javna skladišča z združenim imovino, še ni znano. Neverjetno pa je, da bi obnovila tovarne.

V Jugoslaviji te vrste industrije še nikakor ni preveč in bi se bila tovarna ob dobri volji

in potrebni investiciji prav lahko vzdrževala. Če se to ni zgodilo, je krivo premajhen interes na ohranitvi te velevažne industrije pri nas, ki je bila ena najvzornjših in tudi najspodobnejših, kolikor ni zamudila v zadnjih letih modernizacije.

V teh tovarnah je bil naložen samo domači kapital. Tuji kapital se pa za tovarne ni interesiral, ker ve, da industrija v obmejnem kraju ni dovolj vpoštevana pri naročilih iz notranjosti.

S tovarnami in livarnami je torej Ljubljana zopet izgubila vir zaslužka, zavod, ki je vzgajal najboljše specialiste v kovinski stroki. Zmanjšal se je s tem naš gospodarski dohodek. Tako gredo v izgubo milijoni in milijoni, čez nekaj let pa ne bomo imeli nobenih prebitkov, morda niti toliko ne, da bi kupili tistih 7000 ton pšenice, ki jo nujno rabimo za življenje ter jo moramo kupovati in jo uvažati v Slovenijo.

Majhna gospodarska izguba se še kako nadomesti, toda izgube, kakor so Strojne tovarne, redukcija monopolne tovarne, šamotne tovarne, steklarn itd., to so ogromne izgube, ki nas vedejo polagoma v največje siromaštvo. Škoda je tudi za nadarjeno in marljivo delavstvo v Sloveniji, ki se mu s tem onemogoča življenje in specializiranje v tej ali oni stroki.

Potrčila za polovično vstopnino v narodno gledališče se tudi letos dobe pri Strokovni komisiji in v knjižnici Delavske zbornice.

Starokatoliški napredujejo. Lani je prestopilo v Ljubljani v starokatoliško cerkev 275 ljudi, tako da je zdaj starokatolikov že čez 1500. Ustavilo pa se je prestopanje v muslimansko vero. Vsi ti prestopi so navadno zvezani z ženitvami in ločitvami.

MARIBOR

Pomožna akcija mariborske občine, ki je organizirana letos prvič na davčni podlagi, ima v to svrhu na razpolago 800.000 din. Ta znesek bo zadostoval za zaposlitev brezposelnih in njihove skromne mezde. Pri teh mezdah pa seveda ni mogoče, da bi si človek prihranil kaj za obleko, zato bi bila dolžnost pomožne akcije, da se pobriga tudi za to, kako so ljudje oblečeni in če sploh imajo kaj obleči. Ni prav, da morajo mnogi hoditi strgani sredi zime in to kljub temu, da delajo.

Silvestrovanje. Slovo Mariborčanov od starega leta je bilo tudi to pot mnogo manj hrupno kot prej nekoč. Prireditve niso bile najboljše obiskane in mnogi gostilniški in kavarniški lokali so — skoro bi rekli — zevali praznote. Na ulicah ni bilo videti preveč gajajočih se postav in tudi vrišča in petja, ki je nekoč polnilo ulice mesta na ta večer in pozno v jutro, ni bilo čuti. Časi so resni, draginja večja kot pred leti, zaslužek manjši, za-

to ne ostane za zabavo nič, nedostaja pa tudi veselja. K omejitvi veseljačenja pa pripomore tudi sport, ki privlačuje mladino iz mesta v naravo. S tem pa se tudi seli silvestrovanje iz mestnih gostiln in prireditvenih lokalov na obronke Pohorja in razne planinske postojanke.

Pojemajoče zanimanje za ples. Prireditelji raznih plesnih tečajev in plesni učitelji tožijo, da zelo naglo opada interes za plesne šole in tečaje. Odkar se mladi ljudje oklepajo zimskega sporta postajajo plesne dvorane vse bolj prazne. Poprej nekoč so sprejemali v plesne tečaje samo mladino od 17. leta dalje, sedaj pa imajo dostop tudi mlajši in se nad tem nihče več ne spodbika.

Topel dan je bil 1. januar v Mariboru. Sonce in jug sta topila sneg v dopoldanskih urah, popoldne pa se je zopet pooblačilo. Lepo vreme dopoldne je privabilo množice Mariborčanov na promenado.

Odgovor klevetnikom

»Slovenec« od 29. decembra m. l. je pod rubriko »Trbovlje« priobčil članek zakaj trboveljski rudarji niso dobili božičnice. V tem pamfletu, čigar vsebino tvori laž in podla demagogija, vaje gospodje vso krivdo, ker niso rudarji dobili božičnice, na marksiste, odnosno na strokovno organizacijo »Zveze rudarjev Jugoslavije«.

Nam po naši vesti in prepričanju ni potrebno, da na to odgovarjamo. Niti nam tega ni potreba radi rudarjev. Če kljub temu podamo nekaj opazk, potem samo radi tega, ker hočemo zaplot-

njaškim mazačem povedati: 1. Marksisti niso in ne bodo nikdar sklepali kolektivnih pogodb na tak način kot se je sklenila v Borskem rudniku v septembru m. l. 2. Dokler bodo marksisti v vodstvu sedanje ZRJ imeli čast in dolžnost zastopati interese rudarskega delavstva, bodo to delali tako, da jih ne bo sram iti med rudarje.

Zato, le lažite in obrekujte kolikor morete, ker imate monopol za to, a poštenih zavednih rudarjev s tem ne boste pridobili!

Zavedni rudarji.

Delavski pravni svetovalec

Popravila v stanovanju in plačilo stanarine Celje

Vprašanje: Skregal sem se s podjetni-govorila, da bom izdatke za popravila, ki sem jih imela v stanovanju odtegovala vsak mesec pri plačilu stanarine. To sem tudi storila, kljub temu me je delodajalec sedaj tožil radi plačila ostanka najemnine. K razpravi je tožnik prišel prepozno in je sodnik že zavrnil tožbo ter ga obsodil na plačilo stroškov radi zamude. Jaz sem odšla domov, čez kake pol ure pa me je prišel sodni sluga iskat domov ter sem se vrnila na sodišče, kjer sem že našla nasprotnika kakor tudi njegovega in mojega zastopnika, ki so se nekaj pogajali. Nekaj časa pozneje je bila nova razprava, pri kateri mi je bilo rečeno, da bom prešla sodbo pismeno. Sodbe nisem prejela, pač pa je sedaj prišel v hišo izvršilni organ, ki je zarubil šivalni stroj last moje hčere, kar sem mu tudi povedala. Ali je bil ves ta postopek pravičen in kaj naj ukrenem?

Odgovor: Ako je šivalni stroj last Vaše hčere naj ta takoj pozove nasprotnika, da izvršbo nanj ustavi in če je ne bo hotel ustaviti, naj vložijo takoj proti njemu izločitveno tožbo, vsekakor še preden se bo izvršila prodaja. Ako ima Vaša hčerka priče, da je stroj njen bo morala s tožbo uspeti. Kar se pa tiče delstva, da je bil najprej Vaš nasprotnik obso-

jen, ker ni prišel k razpravi odnosno je bila njegova tožba zavrnjena, potem pa se je ta stvar tako zasukala, da ste bili končno obsodeni Vi. Vam zadeve ne moremo zadovoljivo pojasniti, ker ne poznamo sodnih spisov. Izgleda pa, da je nasprotnik radi zamude prve razprave predlagal postavitev v prejšnji stan in da je s tem predlogom uspel ter je sodnik potem Vas obsodil, ker je očividno verjel tožnikovim trditvam, ne pa Vašim. Ker ste imeli v pravdi zastopnika je najbolje, da se informirate pri njem.

Mezda za čas bolezni (Volčji potok)

Vprašanje: Skredal sem se s podjetnikom, kjer sem bil uslužben in sem šel še isti dan k zdravniku, ki me je spoznal za bolnega. Ali imam pravico zahtevati od podjetnika bolniško mezdo za pet dni?

Odgovor: Če Vas je podjetnik utemeljeno odpustil, potem je Vaše službeno razmerje tisti trenutek prenehalo in nimate pravice zahtevati bolniške mezde. Če pa odpust ni bil utemeljen imate itak pravico zahtevati mezdo za 14-dnevno odpovedno dobo. Bolniška mezda Vam pripada le takrat, če je šlo za naveden kreg in ne za odpust.

Obnovna tožba (Velika Nedelja)

Vprašanje: Svoj čas sem se tožil s svojo materjo, pa sem se nato poravnal na

CELJE

»Kako daleč sega zaščita zaupnikov?« O tem važnem vprašanju vseh delavskih in nametščenskih zaupnikov in s tem vseh delojemalcev bo predaval v nedeljo, dne 8. januarja ob 9. uri predpoldne v dvorani Delavske zbornice s. dr. Avg. Reisman iz Maribora. Nato se bo vršila okrožna konferenca Krajevnega medstrokovnega odbora, na kateri se bo razpravljalo o ustanovitvi vzgojnega in propagandnega odseka za naše strokovne in kulturne organizacije. Na to važno konferenco in predavanje so vabljene tudi vse kulturne in strokovne organizacije iz okolice. Želeti pa je, da se je udeleži vsak zaveden sodrug in sodružica.

»Vzajemnost« se najtopleje zahvaljuje vsem, ki so prispevali v denariu ali blagu in s tem omogočili, da je prireditelj na Silvestrovo lepo izpadla ter prinesla društvu gmotnih sredstev, ki so potrebna za izvajanje kulturnega programa.

Govorniški tečaj. V četrtek 5. t. m. bo ob 20. uri v »Delavski zbornici« pričetek tečaja govorniške šole, funkcionarje in dopisnike. Na ta tečaj opozarjamo vse, ki se žele izobraziti za udeleževanje v delavskem strokovnem, kulturnem in javnem življenju. Po tem roku se ne bo sprejemalo novih tečajnikov.

Žepni delavski koledar za leto 1939 se dobi v tajništvo KMO v Delavski zbornici. Opozarjamo zaupnike in funkcionarje, ker je število koledarjev majhno, da si ga takoj nabavijo.

Amnestirana tiskovna tožba. V Celju so se zadnje mesece širili pozivi na strnjenje slovenskega narodnega gospodarstva, ki bi se naj usmerilo po vzgledu Čehov, da nas ne bi še naprej izrabljali tuji elementi, si iz naših sredstev kupili kapital in potem ravno s tem zopet nas tlačili ter preganjali delovno ljudstvo. O tem gospodarskem pokretu Celjanov je pisala že tudi »Tagespošta«, kakor je svojčas poročala »Delavska Politika«. Gotoviji ljudje pa so mislili, da je takšno delovanje celjskih domačinov kaznivo in so zato vložili celo ovadbo na Državno tožilstvo, ki pa je prijave odložilo po § 96 k. p., češ da ni osnove za pregon denunciranih oseb. Advokat dr. Riebl pa je vložil nato proti koncipijentu F. K. in še nekaterim drugim osebam pri okrožnem kot tiskovnem sodišču v Celju zasebno tožbo po zakonu o tisku in se v tej tožbi skliceval, da je državno tožilstvo njegovo prijavo zoper neznane storilce zavrnilo, da pa je pri policiji zvedel za prave razširjevalce tiskovin, v katerih so bili baje nekateri Celjani, med njimi tudi dr. Riebl označeni kot »izdajalci«. Tiskovno sodišče je uvedlo dokazno postopanje in zasliševal predlagane priče. Predno je prišlo do razprave, je bilo postopanje v tej tiskovni tožbi ukinjeno, ker so vsled amnestije 1. decembra 1938 vsi tiskovni prestopki amnestirani. Vzporedno s postopkom v tej tiskovni tožbi sta bila koncem novembra t. l. aretirana potom policije dva koncipijenta, in oddana v zapore okrožnega sodišča, koder pa sta bila že naslednji dan po intervenciji Advokatske zbornice v Ljubljani izpuščena. Prizadeta koncipijenta sta nato vložila pritožbo na okrožno sodišče s predlogom, da se razveljavi odredba predstojništva mestne policije, s katero se je odredila proti njima preiskava stanovanja in osebe, odredbo, s katero sta bila pridržana v policijskem zaporu in da se jima vrnejo zaplenjene stvari. Okrožno sodišče je zahtevalo, da policija pribavi in izroči vse spise v tej zadevi.

ZAGORJE OB SAVI

Potrebno, da se pojasni. V soboto, dne 31. decembra je bilo na kotredeškem obratu na neovo sprejetih 22 delavcev. Sprejeti so bili predvsem mlajši delavci, med tem ko se starejših še brezposelnih kopačev ni sprejelo. To je seveda prizadeto razarilo. Mi razumemo, da je težko človeku, ki je delal toliko in toliko let pri družbi in bil reduciran ne po lastni krivdi, pa se ga potem pri ponovnem najemanju delovnih moči odklanja. Ne moremo pa razumeti, zakaj se radi tega valji krivda na zaupnike? Tako je eden izmed teh nahrullj zaupnika, češ, da ste vi krivi, ker niste vzeli zadnjč g. župana s seboj na generalno ravnateljstvo TPD, ker ima on kaj več vpliva tam. Mi se o tem ne bomo prerekli, kdo ima vpliv ali ne. Ali, če je to res, potem prosimo g. župana v imenu vseh prizadetih, da gre čim prej na vodstvo TPD in zastavi tam ves svoj vpliv, da bodo sprejeti vsi reducirani nazaj na delo.

sodišču, vendar se poravnava ni zapisala. Ker mi mati ni hotela izplačati s poravnavo določenih zneskov, je nastala nova tožba, ki pa sem jo na prvi stopnji zgubil. Moj odvetnik je vložil priziv in pravi, da bo imel uspeh. Kaj mi je storiti, ako ne bo uspeha in ali bom lahko zahteval novo razpravo?

Odgovor: V Vaši zadevi je pač Vaš odvetnik nabolje poučen. Če pa bi priziv izgubil, bo zadeva končno rešena, ker sami pravite, da gre le za 2500 din. Novo pravdo bi lahko sprožili le, če bi izvedeli za nove priče in še to samo v strogem enomesečnem roku.

Izterjava dolga od žene (Velika Nedelja)

Vprašanje: Izgubil sem pravdo. Sem na polovici posestva, na ostali je žena. Razen tega sem imel še vinograd, ki pa sem ga prodal ženi. Ali upnik, ki je pravdo dobil, lahko seže na vinograd in zahteva plačilo od žene?

Odgovor: Ženo more upnik tožiti z izpodbojno tožbo le, če izvršba proti Vam ne bi imela uspeha. Ker pravite, da ste na polovici posestva, bo upnik itak izterjal svojo terjatev od Vas. Neposredno na vinograd seže upnik lahko le v primeru, ako je iztožena terjatev na njem že vknižena; v takem primeru je vseeno, kdo je sedanji lastnik.

Vse večje: večja zaposlenost, večja draginja

le mezde in plače so manjše.

Večkrat smo že poudarili v našem listu, da mezde in plače ne odgovarjajo ne gospodarski prosperiteti in še manj življenjskemu standardu v državi. Življenjski standard je polovico prenižek, vedno pa imajo mezde in plače ter cene za življenjske potrebščine nasprotujočo tendenco, to je, plače padajo, življenjske potrebščine se pa draže. V tem je nekaj nenaravnega. Kolovrat gospodarske in socialne prosperitete se ne vrtil prav, ali vsaj ne tako, kakor bi pričakovali ob zdravi pameti, da se namreč ob gospodarski prosperiteti dviga tudi socialni standard v državi, to je plača.

Nekaj jasnosti za podkrepitev te naše trditve nam nudi letno poročilo ljubljanskega Pokojninskega zavoda za nameščence. Kratek pregled dejanskega stanja v tem oziru priobčujemo tu po »Slovenskem Narodu« z dne 29. decembra 1938 z napisom »Večja zaposlenost, nižje plače«, ki pravi:

»Po statistiki Pokojninskega zavoda za lansko poslovno leto (nedavno je bil občni zbor zavoda in je treba opozoriti na najzanimivejšo socialno pojavo, ki se kažejo v poročilu), se je število zavarovanih zasebnih nameščencev v Sloveniji lani povečalo od leta 1936, ko je znašalo 8637 na 9267 ali za 630. To je relativni letni prirastek števila zavarovancev v letih normalnega razvoja zavarovanja, a lani je bilo tudi doseženo najvišje število zavarovanih zasebnih nameščencev v Sloveniji v zadnjih 20 letih. Polovica zasebnih nameščencev v Sloveniji je zaposlenih v industrijskih in obrtnih strokah. Obseg poslovanja industrije in obrti lani se je povečal v splošnem enako kakor v drugih gospodarskih strokah, najboljši napredek pa kaže glede na zaposlenost zasebnih nameščencev trgovinska stroka.

Statistika o plačah zasebnih nameščencev nam kaže, da plače niso nikakor v razmerju z zaposlenostjo; gospodarske razmere so se lani normalizirale glede na zaposlenost ter gospodarsko delavnost, zato ni opravičila za nizke mezde, ki so še lani upadale.

V prvih štirih plačilnih razredih je bilo lani zavarovanih 36,9 odst. zavarovancev, a l. 1936. samo 35,6 odst., na prvih šest plačilnih razredov je pa odpadlo lani 63,3 odst., a l. 1936. 62,9 odst. zavarovancev. Posebno zanimivo je, da je imelo lani 333 zavarovancev manj kakor 500 din plače na mesec, 385 je bilo plačanih od 500 do 720 din in 1284 od 720 do 1000 din; 1977 jih je prejelo največ do 1000 din plače na mesec.

Vsota zavarovanih plač vseh zasebnih nameščencev v Sloveniji je znašala lani 187 milijonov din na leto ali okrog 15,5 milijona din na mesec; l. 1936. je znašala vsota zavarovanih plač 174,8 milijona din, l. 1935.

171,1 milijona in l. 1930. pred nastopom krize 175,3 milijona din. Če bi nastopila kriza, bi vsota zavarovanih plač znašala lani že okrog 213 milijonov din, kar pomeni, da so nameščenci samo lani izgubili na plačah nad 25 milijonov din — zaradi redukcije plač po l. 1930.

V tem kratkem pogledu v poročilu navedenega zavoda je zapopadeno toliko resnice, da se naravnost čudimo vestem o prosperiteti, ki je vsaj v socialnem pogledu ni.

Zdi se nam, da je že skrajni čas, da se nameščenci nekoliko bolj pobrigajo za svoj socialni položaj sami, zakaj — besede in trditve niso in ne bodo izpremenile dejanskega stanja. Nameščenci in delavci so državljani, ki imajo pravico, da se za svoje socialne in druge pravice bore in je pri bore. Če nam bodo drugi delili pravico, bo ostalo pri tem: prosperiteta gospodarstva in nižje plače.

Kako nenaraven je razvoj tega razmerja in še ob že itak nizkem življenjskem standardu v državi!

Zedinjene države bodo nastopile v obrambo svojih interesov v Aziji

brez vseh nadaljnjih protestov.

Ker Japonska ovira trgovino s Kitajsko, hoteč jo vzeti popolnoma v svoj zakup ter izključiti vse ostale velesile, prihaja do trenj med njo in Anglijo, Francijo ter Zedinjenimi državami. Dosele so te države ob vsaki priliki vlagale pismene proteste. Sedaj pa so Zedinjene države razglasile, da ne bodo pošiljale nobenih protestov več, ampak si bodo same poiskale zaščito svojih interesov.

Na Daljnem vzhodu se torej pripravljajo končni obračun, kot tudi v Evropi.

TISKOVNI SKLAD

Za tiskovni sklad so darovali Sarajevo: s. Pastorek 10 din. — Zagorje: A. J. 1,50 din. — Trbovlje: Murn 10 din. Iskrena hvala! Posnemajte!

Srečno in veselo novo leto želi

PRODUKTIVNA ZADRUGA LJUBLJANSKIH MIZARJEV

vpisana zadruga z omejeno zavezo

LJUBLJANA

Na Madžarskem še srednji vek

Kaj pomeni »osvobojenje« za madžarske kmete iz bivše ČSR?

Ceps poroča iz Bukarešte: Rumunski listi obširno razpravljajo o tem, kako zahtevajo madžarski magnati na starem slovaškem ozemlju nazaj posestva, katera je Češkoslovaška po prevratu razlástila za agrarno reformo. Magnati hočejo, da se ta razlastitev prekliče in vsa veleposestva zopet vzamejo kmetom ter vrnejo grajščakom. V vseh državah okrog Madžarske je bila radi socialne pravičnosti izvedena agrarna reforma, samo Madžarska je pustila svoje kmete brez zemlje, brez sredstev za

gospodarski razvoj in celo brez sredstev za življenje. Znani časopis »Universul« povdarja, da je ostala Madžarska edina srednjeveška dežela v Evropi, kjer temelji kmečko gospodarstvo še vedno na lastništvu srednjeveških latifundij. Madžarski kmeti, katere so pravkar »osvobodili izpod češkega jarma«, kjer so dobili svojo zemljo, so prišli zopet v nevarnost nove odvisnosti sužnjem in robov. To pomeni za nje vrnitev v domovino.

Kotiček sodružic

Malo odgovora sodrugu

Predvsem bi rada vprašala, kdo je kriv, da žene ne postopajo pravilno s svojimi možmi. Gotovo največ moške sami in sicer iz treh razlogov. Prvič si ne znajo privzgojiti svojih žen za tovarišice in sodelavke. Drugič imajo to lepo navado, da vedno porivajo ženo k štedilniku in še celo s tako poniževalnimi besedami, češ, ti spadaš v kuhinjo in ne v organizacijo ali društvo. Tretjič pa je še to, da moške prav nič ne skrbe za to, da bi prišle ženam v roke dobre knjige in zato vse premalo čitajo. Dragi sodrug, opisala Ti bom nekoliko svoje lastne razmere. Pred nekaj leti sem bila še tudi jaz tako nezavedna, kakor je Tvoja žena še danes. Sedaj pa gledam že drugače v svet. Začela sem čitati primerne knjige in časopise in to me je pripravilo do tega, da sem se začela zanimati tudi za društveno delo. Pa nikar ne misli, da me je moj mož spreobrnil, saj on mi še danes brani hoditi v društva, da si računa za zavednega sodruga. Moje mnenje pa je, da so danes časi, ko je treba, da primeta obadva za vajeti. Redki so sodruzi, ki pripoznajo ženam enakopravnost. A tisti, ki ženske ponižuje, škoduje sebi in vsemu delavskemu razredu. Ti, sodrug, pa se potruj, da si zboljšaš svoj položaj, pa tudi, da čim prej spraviš svojo ženo v organizacijo ali kakšno delavsko društvo. Najprej poskusi s tem, da ji prinašaš primerne knjige, predvsem delavske romane, s tem ji boš zbudil zanimanje za časopis in za društveno delo. — Družnost!

Sodruga s Pobrežja pri Mariboru.

Uredništvo rade volje objavlja gornji odgovor naše zavedne sodružice. Mnenje urednice našega ženskega kotička sledi prihodnjič.

Negujte zobe!

Pri zobovju so nekateri ljudje neverjetno malomarni. Nikoli si ne snažijo zob, malomarno puščajo, da jim zobje gnijejo in so potem nadležni in zoprni vsakomur, s katerim govorijo. Povrh imajo prav tako ljudi radi še to slabo navado, da prav posebno tiščijo v onega, s katerim govorijo, da lezejo za njim, ako se jim

umika, samo da mora prav ob blizu občutiti smrad. Taki ljudje se prav nič ne zavedajo, da so sami sebi največji sovražniki, da bodo še mladi grdo škrbasti ali pa bodo morali nositi umetno zobovje. Zato bi moral vsakdo posvečati čim večjo pažnjo snazenju zob. Zobe si je treba snažiti zvečer, preden ležemo spat, seveda pa potem ne smemo nič več jesti. Snazenje zob zjutraj, ko smo že vso noč pustili nesnago v ustih, da je načelnja zobe, nima prav nobenega pomena. Zobe si je treba snažiti točno, redno in temeljito s ščetko, zobno kremo ali mehkim zobnim praškom. Zelo dobro je tudi splahovanje ust s slano vodo, ker uniči sol vse gnilobne glivice. Nepotrebno pa je, umivati majhnim otrokom usta, kajti narava sama jim snazi usta z izredno močnim izločanjem sline. Šele ko dobi otrok vse mlečne zobe, si naj začne snažiti zobe.

Keksi.

Najprijetnejše drobno pecivo pri nas so keksi, ki jih tudi delavska gospodinja včasih napravi, zlasti če hoče pripraviti otrokom posebno veselje. Gospodinja, ki je že nekoliko izurjena, napravi lahko kekse kar po svojem preudarku in občutju, brez tehtanja. Kakovost keksov se ravna po tem, koliko vzamemo od enega in drugega dodatka. Če ni preveč moke, pa dovolj rumenjakov, sladkorja in masti, so kekši vedno dobri. Zelo važno pri kakših in sploh pri vsakem krhkem testu je to, da ne damo nikoli celih jajc, ampak samo rumenjake, kajti beljak napravi kekse trde. Jako dobre kekse dobimo, če vzamemo namesto mleka smetano. — Gospodinja, ki peko kekse le parkrat na leto, pa store najbolje, če se drže preizkušene recepta, ker se hitro zgodi, da vzamemo enega ali drugega preveč ali premalo. Dober preizkušen recept za kekse je ta-le: V skledi zmešaj 15 dkg sladkorja z 2 rumenjaki in dodaj ¼ l sladke smetane. Na deski vdrobi 10 dkg surovega masla ali čiste svinjske masti s 40 dkg moke, dodaj malo soli in vgneti vse skupaj v testo, ki ga moraš precej časa vtepati. Nato je treba testo razvaljati, izrezati razne oblike in jih speči.

Srečno in veselo Novo leto

žele cenjenim odjemalcem, naročnikom
kakor tudi vsem znancem sledeče tvrdke:

Splošna gospodarska in konzumna zadruga za Gorenjsko

r. z. z o. z. na Jesenicah

želi vsem svojim članom in nameščencem oddajališč, restavracij in kina, kupovalcem v svojih zadrugah oddajališč, obiskovalcem gostiln in kina, vsem sodelavcem, hranilcem in poslovnim prijateljem mnogo SOLIDARNOSTI, ZAVEDNOSTI in ZADRUŽNEGA DUHA tudi pri delu v NOVO LETU. — Le na ta način bomo v ZDRUŽENJU imeli MOČ in dosegli USPEHE. Za moč nam jamčijo naša zadruga oddajališča, ki so: na Savi, Jesenicah, Borovljah, Koroški Beli, Dobravi, v Sp. Gorjah in Mojstrani; restavraciji, obedovalnice, tujske sobe, zadrugni dvorani na Jesenicah-Fužinah (Savi) v Delavskem domu Cankarjeva 3 (nasproti tovarne) in na Slovenskem Javorniku (pri Konjici) nasproti tovarni in kino »RADIO«, vodilni kinematograf na Jesenicah in okolici z najmodernejšo zvočno aparaturjo. Najboljši in najzbranejši filmi.

Nadzorstvo Načelstvo

Splošna hranilnica in posojilnica za Jesenice in okolico

r. z. z o. z.

Del. dom JESENICE-FUŽINE (Sava) sprejema hranilne vloge po najugodnejši obrestni meri

ANTON NIKOLAVČIČ
kolodvorski trafikant

JESENICE GOR.

IVAN ČERNE

splošno in modno krojaštvo

SL. JAVORNIK 180

MILAN LEVIČNIK

urar in zlatar

Gospodarska 12 JESENICE

JANKO BOGATAJ

modna trgovina

JESENICE

IVAN BEDENE

splošno krojaštvo

SL. JAVORNIK 66

JOŽE MIHELAČ

splošno krojaštvo

JESENICE

HERMAN

gostilna in mesarija

JESENICE

Vsem cenj. gostom in prijateljem želita srečno in veselo novo leto

Janko in Antonija Mulej

gostilna in prenočišče

SL. JAVORNIK 216

Vsem cenj. gostom in prijateljem želita srečno in veselo novo leto
ROZI in JOŽE KALTNEKAR
poslovodji

Restavracija „Delavski dom“

JESENICE

Srečno in veselo novo leto želi cenj. odjemalcem

JOŽE KALTNEKAR

Prešernova 7 JESENICE

Vsem fantom, ki so srečno prejadrali in in vztrajali tudi v letu 1938 želi

FANTOVSKI KLUB

JESENICE

JOŽE KOŠIR

obleke, perilo, klobuki

JESENICE

J. PUČKO

zastopstvo Philips Radio

JESENICE

Petkoš Ivan

obl. konc. tesarski mojster

Obrtniška ul. 28 JESENICE

Izvršuje vsa dela točno, solidno in po zmernih cenah po lastnih in danih načrtih

Mg. ph. Koželj Ivo

lekarna

JESENICE

DEŽMAN FRANC

restavracija

SLOV. JAVORNIK - KOROŠKA BELA

RANT ZDRAVKO

urarstvo in trafika

Cankarjeva ul. 1 JESENICE

TINE in TINICA ZUPANOVA

poslovodji v gostilni »Pri konjici«

SL. JAVORNIK

Vsem svojim gostom in prijateljem želim srečno in veselo novo leto

ANTE MARAŠOVIČ

gostilničar

JESENICE

Ivan in Ivanka Gogala

trgovina in krojaštvo

JESENICE

želita vsem svojim cenjenim odjemalcem srečno in veselo Novo leto in se priporočata za v bodoče.